

म. ग्रं. सं. ठाणे

विषय

लेखक व्ही. शि. बाबाबाबडे

संग्रहालय क्रमांक

पुस्तकाचे नांव विचार

१३

2
६/४

श्रीगणेशाय नमः.

श्री . .

आशौचविचार

महाराष्ट्रभाषेत गुरुशिष्याचा संवाद

रूपानेलिहितो

१७/११/२०००

प्र० - गुरुजी, मला आचार आणि व्यवहार सांगितला परंतु जनना शौच, मृता शौच आणि अस्पर्शाचा विचार सांगितला नाही याकरिता तो कृपा करून सांगावा ?

उ० - काय तुजला प्रश्न करावयाचा असेल तो कर.

प्र० - जनना शौच म्हणजे काय ?

उ० - आपली स्त्री अथवा आपले प्रत्यक्षपुत्राची, अथवा सापिंडापासून आपण मुलगा दत्तकघेतला अथवा सापिंडाला दिला, अथवा सोदकापासून घेतला अथवा दिला, अथवा सगोत्राचा मुलगा घेतला अथवा दिला, अथवा परगोत्राचा मुलगा दत्तक घेतला अथवा दिला त्याची स्त्री अथवा आपली कन्या अथवा आपण दत्तक घेतली अथवा दिली, अथवा बहीण अथवा सापिंडाची स्त्री

अथवा

(२)

अथवा सापिंडानीं सापिंडापासून दत्तक घेतला.
अथवा दिला, अथवा त्या सापिंडानीं सोदकापासून
दत्तक मुलगा घेतला अथवा दिला, अथवा सा
गोत्र्यापासून मुलगा दत्तक घेतला अथवा दिला,
अथवा परगोत्र्यांचा मुलगा घेतला त्याची रत्नी अथ
वा त्याची कन्या, अथवा सोदकाची रत्नी अथ
वा सोदकाने सापिंडापासून दत्तक घेतला अथवा
सापिंडांत दिला, अथवा आपले सगोत्रांतला घे
तला अथवा दिला, अथवा त्या सोदकाने परगो
त्र्यापासून मुलगा दत्तक घेतला त्याची रत्नी अथ
वा सगोत्र्याची रत्नी, अथवा सगोत्र्यांनी सापिंडा
तला घेतला अथवा मुलगा दत्तक दिला, अथवा
सगोत्र्याने परगोत्र्यांचा मुलगा दत्तक घेतला त्या
ची रत्नी अथवा आपणा पासून नीच जातीचे
स्त्रियेस आपत्य झाल्यास अथवा आपल्या सा
पिंडापासून नीच स्त्रियेस आपत्य झाल्यास आप
णअशुद्धपणाने राहणे, आणि ओचळें जे इतरज
न यांना स्पर्श केला असतां दोष नाही त्याला ह्मण
तात यासच लोकांत वृद्धी, वृद्धाळें, सोहेर. अथवा
कएर असें ह्मणतात.

प्र० - अशुद्धपणातो काय ?

उ० - ब्राह्मणांनीं षट्कर्म करावीं, आणि क्ष
त्रिय

त्रय आणि वैश्य याणीं तीन कर्में करावीं, आणि स्त्रिया, सखूद्र आणि शूद्रादिक याणीं देव, गाई, तुळस आणि ब्राह्मण इत्यादिकांची पूजा ब्राह्मणांचा सुखानें पुराणोक्त मंत्र ऐकून तंत्रोक्त विधीनें करावी ह्मणोन शास्त्र आहे, त्या प्रमाणें तीं सगळीं न करण्यास जो अनधिकार त्याला ह्मणतात.

प्र० - सोहेरांत कर्में कोणी किति करावीं.

उ० - ब्राह्मणांनीं मंत्रोच्चार न करितां अर्घ्यापर्यंत प्राणायामाव्यतिरिक्त, अथवा उपस्छानापर्यंत मंत्रोच्चार न करितां संध्या करावी, आणि क्षत्रिय आणि वैश्य याणीं पूर्वोक्त जो संध्येचा प्रकार तोच स्वीकारावा आणि साहेरा निमित्तजी कर्में प्राप्त झालीं तीं मात्र वेदोक्त मंत्रांनीं करावीं, आणि स्त्रियांनीं उक्त तंत्रोक्त विधि नकरणें आणि सखूद्रादिकानीं सोहेर निमित्तजीं कर्में प्राप्त झालीं तीं मात्र तंत्रोक्त विधीनें करावीं.

प्र० - सोहेर निमित्तजीं कर्में प्राप्त झालीं तीं ब्राह्मण क्षत्रिय आणि वैश्य याणीं वेदीक मंत्रांनीं आणि सखूद्रादिकानीं तंत्रोक्त विधीनें करावी ह्मणोन सांगितलीं तीं कर्में कोणतीं आणि तीं कोणी करावीं ?

उ० - प्रथम दिवसीं जातकर्म संस्कार आणि

पांचवे आणि साहावे दिवसीं जन्मदारच्य देवता पूजन, जी स्त्री प्रसूत होत्ये तिचा षत्रतारानें करां तोनसल्यास कोणी एकानें करावें.

प्र० - स्त्रियांणीं सोयेर धरावा नोकिती ?

उ० - जा स्त्रिया प्रसूत होतात त्याणीं दाहा दि स रज स्वले प्रमाणे राहून अकरावे दिवसीं स्नान ल्यावर पुत्रातें प्रसवल्या असल्यास वीस दिवस आणि कन्येते प्रसवल्यास तीस दिवस सोहेर राहून एकतिसावे दिवसीं स्नान करून शुध्द व्हावें. त्या स्त्रियांचे अपूर्ण गर्भ झाल्यास त्या स्त्रियांन सोहेर किती दिवस धरावा तें पुढें सांगेन. इतर स्त्रियांनीं पती सारिखा सोहेर धरावा.

प्र० - जा प्रसूत होतात त्याणीं दहा दिवस र स्वले प्रमाणे सोहेर धरावा झणोन सांगितलें आहे याचें कारण काय ?

उ० - त्या स्त्रियांचा रजाचा स्वाव होतो याकरि

प्र० - त्या स्त्रियेचा दहा दिवसांचे आंत अथवा तर स्वाव राहिल्यास जितके दिवस स्वाव होत असे ल तितके दिवस सोहेर रज स्वले सारिखा धराव किं काय ?

उ० - दहा दिवसच धरावा. दहा दिवसांचे आंत अथवा नंतर राहिल्यास ज्या धीनें झाल्या

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

५

सें जाणावे.

प्र० — व्रतबंधा पूर्वीं ब्राह्मणादिकांचें सुलांना, आणि लग्ना पूर्वीं सर्व हिंदु वर्णांचे सुलीनां, आणि सचूद्रादिकांचे सुलाना कोणते हि कर्म करण्यास अधिकार नाहीं, त्यापेक्षा त्यांना सोहेर आहे किंवा नाहीं. आणि सोहेर धरावा असें असल्यास कोणत्या प्रकारचा धरावा.

उ० — ब्राह्मणांचे सुलीना, आणि सुलाना आठ, क्षत्रियांचे सुलाना, आणि सुलीना बारा, आणि वैशादिकांचे सुलाना सोळा वर्षा, पूर्वीं आणि वैशादिकांचे सुलीना रजोदर्शना पूर्वीं सोहेर नाहीं. उक्त वर्षां पूर्वे, व्रतबंध, अथवा लग्न जाले नसेल तत्रापित्याणि सर्वांचा सोहेर धरावा तो, असा कीं इतर जे शुचीयाना स्पर्श न करावा.

प्र० — व्रतबंध जाल्यावर सोड मुंजि पूर्वीं सोहेर आहे किंवा नाहीं

उ० — त्यांना सोहेर नाहीं, आणि त्याणी अशुचिचे हातचे उदकादिकांचे सेवन करून ये.

प्र० — तो केव्हां पासून धरावा ?

उ० — प्रसूत होत्ये त्याच दिवसा पासून धरावा.

प्र० — गर्भ बाहेर अर्धा आला आहे, आणि कांहीं प्रहरांनीं मुक्त गर्भ झाला, त्या गर्भाचा प्रथ

म

म दिवस के व्हां पासून धरावा ?

उ० — सुख दर्शना पासून प्रथम दिवस धरावा .

प्र० — रात्रीस प्रसूत जाल्यास प्रथम दिवस वे व्हां पासून धरावा ?

उ० — रात्रीस प्रसूत जाली तर रात्रीचे तीन विभाग कराचे, आणि पहिले दोन विभागांत प्रसूत जाल्यास दोन विभागाचे पूर्वीचा जो दिवस तो जाणावा, तिसरे भागांत जाल्यास तिसरे भागा पुढें जो दिवस येणार तो प्रथम जाणावा; अथवा रात्रीचीं दोन खंडें करावीं, आणि प्रथम खंडांत प्रसूत जाल्यास पहिले खंडाचे पूर्वीचा जो दिवस तो प्रथम जाणावा . दुसरे खंडांत प्रसूत जाल्यास द्वितीय खंडा नंतर जो दिवस येणार तो प्रथम धरावा, . कोणी ऋषीचें मत एक दे शीअसें आहे, कीं सूर्योदया पूर्वी प्रसूत जाल्यास पूर्व दिवस धरावा . ह्मणोन आहे, परंतु या देशांत रुढ नाहीं या करितां एतद्देशीय याणीं या ऋषीचें मतच लियणे अप्रवास्त .

प्र० — सापिंड ह्मणजे काय ?

उ० — प्रथम पुरुषा पासून आठ पुरुष पर्यंत आपले गोत्रांत झालेने .

प्र० — सोदक झणजे कोणास झगतात?

उ० — आठवे पुरुषा पासून पंधरावे पुरुषा पर्यंत आपले गोत्रांत झाले ते.

प्र० — सगोत्र कोणास झणतात

उ० — पंधरावे पुरुषा पासून एकवीस पुरुषा पावेतो. आपले गोत्रांत झाले ते, वच्छूद्रादिकांना गोत्र नाहीं यास्तव त्यांना सगोत्र नाहीं, या करितां त्यांचा पंधरावे पुरुषा पासून एक पुरुष त्यांना सोहेर आणि आशौच नाहीं,

प्र० — आपली स्त्री प्रसूत झाल्या असतां सोहेर किती दिवस धरावा.

उ० — प्रसूत होतांच स्नान करावे, आणि दाहा दिवस सोहेर धरावा, अकरावे दिवसीं स्नान करून शुद्ध व्हावे.

प्र० — प्रत्यक्ष पुत्राची अथवा सापिंडाचा दत्तक घेतला, अथवा सापिंडाना दिला, त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास किती दिवस सोहेर धरावा?

उ० — ते पुत्र आपले सापिंड होत, यास्तव दाहा दिवस सोहेर धरावा, अकरावे दिवसीं स्नान करून शुद्ध व्हावे.

प्र० — सोदकाचा मुलगा आपण दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस

धरावा ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या होई तो पर्यंत तीन दिवस धरावा, चवथे पिढी पासून दाहा दिवस सोहेर धरावा.

प्र० — सोदकांना आपला मुलगा दत्तक दिला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास आपण सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तीन दिवस धरावा.

प्र० — सगोत्राचा मुलगा आपण दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत तीन दिवस सोहेर धरावा, त्या पुत्राचे चवथे पिढी पासून दाहा दिवस धरावा.

प्र० — सगोत्र्याला मुलगा दत्तक दिला त्याची स्त्री प्रसूत झाली तर सोहेर आपण किती दिवस धरावा ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत तीन दिवस, चवथे पिढी पासून स्नान करून शुद्ध व्हावे. अथवा एक दिवस धरावा.

प्र० — परगोत्र्या पासून आपण मुलगा दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती

दिवस धरावा ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत तीन दिवस, चवथे पिढी पासून राहा दिवस सोहेर धरावा.

प्र० — पर गोन्याला आपला सुलगा दत्तक दिला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर धरावा किंवा नाही ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत तीन दिवस सोहेर धरावा. चवथे पिढी पासून सोहेर धरू नये.

प्र० — आपली कन्या प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तीन दिवस धरावा.

प्र० — आपण दत्तक घेतली कन्या ती प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — सापिंडाची घेतली असल्यास आणि ती आपले येथे प्रसूत झाल्यास एक दिवस धरावा. इतरांची घेतल्यास, अथवा पतिग्रही प्रसवल्यास सोहेर नाही.

प्र० — आपण कन्या दुसऱ्यास दिली ती प्रसवल्यास सोहेर धरावा किंवा नाही.

उ० — आपले एथे झाल्यास एक दिवस धरावा. पतिग्रही झाल्यास सोहेर नाही.

प्र० — बहिण प्रसूत झाल्यास आपण सोहेर धरावा.

कींवा नाही.

उ० — आपले येथें प्रसूत झाल्यास येक दिवस तीची बहीण आपलेच एथें असल्यासमिला, येक दिवसही नाही. ती आपले नवऱ्याचे येथें अथवा इतर ठिकाणी प्रसूत झाल्यास सोहेर नाही.

प्र० — सापिंडाची स्त्री, सापिंडाने सापिंडाचाच मुलगा दत्तक घेतला, अथवा सापिंडालाच दिला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास, सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — दाहा दिवस धरावा.

प्र० — सापिंडानें सोदकाचा मुलगा दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास किती दिवस धरावा ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत तीन दिवस चवथे पिढी पासून दाहा दिवस सोहेर धरावा.

प्र० — सापिंडानें सोदकाला मुलगा दत्तक दिला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तीन दिवस धरावा.

प्र० — सापिंडानें सगोत्राचा मुलगा दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तीन पिढ्या होई तो पर्यंत येक दिवस. चवथें पिढी पासून दाहा दिवस सोहेर धरावा.

प्र० — सापिंडानें स गोज्यास मुलगा दत्तक दिला.
त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सो हेर किती दिवस ध
रावा ?

उ० — स्नान करून शुद्ध व्हावें अथवा एक दिवस
धरावा.

प्र० — सापिंडानें परगोज्याचा मुलगा दत्तक घे
तला. त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सो हेर किती दिव
स धरावा ?

उ० — त्याचा तीन पिढ्या पर्यंत एक दिवस चवथें
पिढी पासून दाहा दिवस धरावा.

प्र० — सापिंडाची कन्या प्रसूत झाली असतां सो
हेर किती दिवस धरावा ?

उ० — ती आपले बापाचे येथें प्रसूत झाल्यास
आणि ती आपले जवळचे तीन पुरुषांतल्याची अ
सल्यास एक दिवस सो हेर धरावा.

प्र० — सोदकाची स्त्री अथवा सोदकांनें आपले
सापिंडातला मुलगा दत्तक घेतला. अथवा, सापिंडा
लाच दिला, त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सो हेर किती
दिवस धरावा ?

उ० — तीन दिवस धरावा.

प्र० — सोदकांनें आपले सगोत्रातला मुलगा
दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाली असतां सो
हेर

हेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तीन पिढ्या पावेतों येक दिवस अथवा स्नान करावें. चवथें पिढी पासून तीन दिवस धरीत जाया.

प्र० — सोदकानें सगोऱ्याला मुलगा दिला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — स्नान करावें किंवा येक दिवस धरावा.

प्र० — सोदकाने परगोऱ्यांतला मुलगा घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तीन पिढ्या त्या पुत्राचा होई तों पर्यंत स्नान करून शुद्ध व्हावें चवथें पिढी पासून तीन दिवस धरावा.

प्र० — सगोऱ्याची स्त्री अथवा सगोऱ्यानें आपले सांपिंडांतला पुत्र दत्तक घेतला अथवा दिल्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — स्नान करावें अथवा येक दिवस धरावा

प्र० — सगोऱ्यानें परगोऱ्याचा मुलगा दत्तक घेतला त्याची स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत सोहेर धर

नये. च वथें पिढी पासून स्नान करून शुद्ध करावें
अथवा येक दिवस धरीत जावा.

प्र० -- जितके जितके दिवस सोहेर धरावयास
सांगितले तितके दिवस प्रसूत होऊन गेल्या नं
तर समजल्यास सोहेर धरावा किंवा नाहीं ?

उ० — जी स्त्री प्रसूत होत्ये तिचा सवतीनें आणि
तिचा नव्याने मात्र पुढें ऐकिल्यास सोहेर निमि
त्त स्नान करावें इतरांस स्नानादिक नाहीं.

प्र० — प्रथम दिवसी न समजून जितके दिवस
सोहेर धरावयास सांगितलें त्याचे मध्यें समज
ल्यास त्याणी सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — सोहेराचे जे शेष दिवस राहिले असती
ल तितके दिवस धरावा.

प्र० — कोणी स्त्री स्वग्रही असून कुलटा आहे
आणि प्रसूत झाल्यास सोहेर धरावा किंवा नाहीं ?

उ० — ती आपले जातीपेक्षां उंच किंवा समा
न जातीशी रत असल्यास आणि स्वग्रही प्र
सवल्यास त्या स्त्रीचे पतीने तीन व सापिंडानीं
येक दिवस धरावा अन्य ठिकाणीं प्रसूत झाल्यास
त्या स्त्रीचे नव्याने येक दिवस धरावा.
सापिंडानीं स्नान करावें सोदकादिकास सोहेर
नाहीं. घटस्फोट केला असल्यास सोहेर नाहीं.

प्र० — ठेवलेली अथवा दासी अथवा नाटकशाळा आपल्या पासून गर्भ धारण होउन प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तिची जाती आपल्या पेश्यां नीच किंवा समान असल्यास आणि ती अन्य पुरुषा कडे जात नसल्यास आणि ती आपले येथें प्रसूत झाल्यास तीन दिवस इतर ठिकाणी झाल्यास एक दिवस धरावा.

प्र० — पित्याचे समागमाने नीच स्त्री प्रसूत झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — आपले येथें प्रसूत झाल्यास एक दिवस धरावा. इतर ठिकाणी झाल्यास स्नान करावे.

प्र० — स्त्रियेचा गर्भ तीन महिन्यांचे आंत नाई झाल्यास त्या स्त्रियादिकानी सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — त्याला स्त्राव झणावां तो झाला असतां तीने रजस्वले सारखा तीन दिवस धरावा. पतिनें आणि सापिंडानीं स्नान करावे.

प्र० — स्त्रियेचा गर्भ चवथे महिन्यांत स्त्राव झाल्यास स्त्रियादिकानीं सोहेर किती दिवस धरावा ?

उ० — तिने चार दिवस रजस्वले सारखा सोहेर धरावा. पतिनें आणि सापिंडानीं स्नान करावे.

प्र० — पाचवें आणि साहावें महिन्यांत स्त्रिया गर्भ पतन झाल्यास त्याला काय ह्मणावे? आणि तो झाल्यास स्त्रियेने आणि तिच्या पती त्यादिकानीं सोहेर किती दिवस धरावा?

उ० — त्याला गर्भ पात ह्मणावा. तो झाल्यास जित कया महिन्यांच्या गर्भ पात झाला असेल तितके दिवस रजस्वले सारखा सोहेर धरावा. त्या स्त्रियेचा दाहा दिवस सोहेर धरणारानीं तीन. च तीन दिवस धरणारानीं एक दिवस धरावा.

प्र० — सातवे, आठवे, आणि नवमादिक महिन्यांत गर्भ पतन झाल्यास त्याला काय ह्मणावे, आणि तो झाल्यास सोहेर किती दिवस धरावा?

उ० — त्याला गर्भ प्रसव ह्मणावा, तो झाल्यास स्त्रियादिकानीं पूर्ण सोहेर धरावा. तो गर्भ उत्पन्नच, अथवा उत्पन्न होऊन नाल छेदना पूर्वी मृत झाल्यास मृताशौच निमित्त स्नान करावे. जी प्रसूत होते तिणें दाहा दिवस सोहेर रजस्वले सारखा धरावा. त्या स्त्रीयेचा दाहा दिवस सोहेर धरणारानीं तीन. च तीन दिवस धरणारानीं एक दिवस सोहेर धरावा.

मृताशौचविचार

प्र०.— मृताशौच ह्यणजे कशास ह्यणतात?

उ० — सन्याशी, अथवा, वानप्रस्थ्यां खेरीज कोणी मृतजाल्यास अशुद्धपणाने राहाणे, त्याला संस्कृतांत मृताशौच ह्यणतात. आणि लोकांत अशौचं अथवा सुतक असे ह्यणतात.

प्र० — हे अशौच कोणीं धरावे?

उ० — पुरुषांनीं आणि स्त्रियांनीं धरावे, ब्राह्मण क्षत्रिय आणि वैश्य यांचे मुलांनीं व्रतबंधापूर्वी आणि सर्व वर्णांचे मुलींच्या व सख्खूद्रादिकांचे मुलांच्या व्रतबंधस्थानां पन्व विवाह संस्कार होय या करिता मुलींनी व सख्खूद्रादिकांचे मुलांनीं विवाहापूर्वी धरूं नये, अन्य कर्त्ता नसल्यास कर्म करण्या निमित्त धरावे, अथवा व्रतबंधाचा अथवा विवाहाचा काळ जननाशौचांत सांगितला आहे त्या त्या काळांत व्रतबंध अथवा विवाह जाला नसल्यास धरावे.

* व्रतबंध संस्कार वत् स्त्रियांना आणि सख्खूद्रादिकाना विवाह संस्कार जाणावा असें शास्त्र आहे यास्तव ज्या स्थली व्रतबंधापूर्वी येईल त्या स्थलीं सख्खूद्रादिकांनीं विवाहापूर्वी असें जाणावे आणि ज्या स्थली व्रतबंधा नंतर येईल त्या स्थलीं विवाहनंतर असें जाणावे.

प्र० — ब्राह्मण क्षत्रिय आणि वैश्य यांचे सुलानीं ब्रह्मचर्याश्रमात कोणी मृत जाल्यास अशौच धरावे, किंवा नाही?

उ० — अन्य कर्म कर्ता असल्यास धरूं नये. सोड बुंज होतांच मात्र माता पित्याचें तीन दिवस धरावे, अथवा स्नान करावे, अन्या विषयीं स्नान करावे, कर्ता नसल्यास ब्रह्मचर्यावस्थेतही अशौच धरावे.

प्र० — अशुद्धपणा कशास ह्मणतात? आणि तें प्राप्त जालें असतां काय काय करूं नये.

उ० — ब्राह्मणांनीं षट्कर्मे करावीं, क्षत्रिय आणि वैश्य याणीं तीन कर्मे करावीं असें शास्त्र आहे. त्याप्रमाणे सगळीं न कर्णे आणि स्त्रियांनीं व सच्छूद्रादिकांनीं देवांदिकांची पुजा ब्राह्मणांचे सुखाने पुराणोक्त मंत्र ऐकून करावीं ह्मणोन शास्त्र आहे, तीं न कर्णे त्याला ह्मणतात आणि ब्राह्मण इत्यादिकांनीं आणि ब्राह्मण क्षत्रिय आणि वैश्य यांचे सुलानीं व्रतबधा पूर्वीं आणि सर्व वर्गांच्या सुलांनीं आणि सच्छूद्रादिकांचे सुलीनी विवाहा पूर्वीं इतर जे शुची यानां स्पर्श करूं नये, व ब्रह्मचारी याणीं शुचीं आणि अशुचीं यानां स्पर्श करूं नये, व स्त्रीसंग करूं नये आणि भिष्टान,

व दूधं व उडीद यांचे भक्षण व लवण आहे जा
पदार्थांत त्याचे व सच्छूद्रादिकांनीं मांसाचे सेव
न करूं नये, व पुनर्भोजन करूं नये व पलंगाच
किंवा गादीवर रायन करूं नये. व येका हातरूप
वर अनेकानी निद्रा करूं नये, आणि नाना प्रका
र्चे जे उपभोग त्यांच्या स्वीकार करूं नये,

प्र० — अशाक्तानें मिष्टानादिकांच्या स्वीकार क
रावा किंवा न करावा ?

उ० — निरुपायास्तव करावा.

प्र० — अशुद्ध पण्यांत कोण कोणतीं कर्मे करा
वी ?

उ० — ब्राह्मणं, क्षत्रियं, आणि वैश्य यांचे मुला
नीं व्रतबंधा पूर्वी निरुपायास्तव अंत्य कर्म कर
णें प्राप्त जालें तें वटें समंत्रक अवश्य विधीया क
रिता करावें. व्रतबंध जाल्यावर ब्रह्मचर्या श्रमांत
संध्या. सायं प्रातर्होम आणि अंत्य कर्म मात्र करा
वे. सोडुमुंज जाल्यावर ब्राह्मणांनीं अर्घ्यापर्यंत प्रा
णायामा वांचून मंत्रोच्चार न करितां मंत्र ध्यानांत
आणून किंवा उपस्थानापर्यंत संध्या आणि मह
मंत्राचा जप दाहावेळ मानसिकच करावा. पूजेचा
नीयम असल्यास मानसिक करावी, आणि मंत्रो
च्चार करून अंत्य कर्म करावे, आणि क्षत्रिय आ

वेश्य यांची सोड मुंज झाल्यावर संध्येचा प्रथम प्रकार सांगितला आहे त्याचाच स्वीकार करावा, आणि ब्राह्मण क्षत्रिय आणि वेश्य यांचे मुलीनीं विवाहा पूर्वी अथवा विवाह झाल्यावर निरुपाया स्तव अंत्य कर्म करणे प्राप्त झाल्यास मात्र समंत्रक अवश्यविधी या करिता करावे, सच्छद्रादिकांचे पुरुषानीं अथवा स्त्रियांनीं विवाहो पूर्वी अथवा विवाहा नंतर अंत्य कर्म करणे प्राप्त झाले, तेवढे तंत्रोक्त विधीनें करावे.

प्र० — अंत्य कर्म सर्वांनी करावे. किंवा येकानें करावे?

उ० — येकानें करावे.

प्र० — ते अशौच केव्हां पासून धरावे.

उ० — अग्निहोत्री मृत झाल्यास त्याचें समंत्रक दहन झाल्या पासून धरावे, व आपल्या हाताने आपल्या जिवाचा नाश करून घेतला. व जाप्रेताला अन्य नीच जातीनीं वाहिलें. किंवा खनन किंवा दहन केलें त्याचें व भ्रष्ट स्त्री शाली परंतु तींचा घटस्फोट केला नाहीं आणि मरण पावली तींचे. किंवा पुरुष भ्रष्ट शाला परंतु घटस्फोट केला नाहीं आणि मरण पावला त्याचें अथवा राजाने मारिला त्याचें अथवा नपुंसक पुरुष अथवा नपुंसक

सक स्त्रीयेचें. पालाश विधी झाल्या पासून आठि
एत व्यतिरिक्तांचें आणोळें मण झाल्या पासून
अशौच धरावें.

प्र० — रात्रीस मरण पावल्यास प्रथम दिवस
कोणता धरावा?

उ० — दिवस धरण्याचा विचार जननाशौच
त सांगितला आहे त्या प्रमाणेंच धरावा.

प्र० — मातापित्यांचें अशौच पुत्रानें किती दि
वस धरावे?

उ० — प्रथम दिवशी समजल्यास दाहा दिव
वस. प्रथम दिवसा नंतर दाहा दिवसांचे आत
समजल्यास दाहा दिवस होण्यास जे शेष दिवस
राहिले असतील तितके दिवस धरावे. दाहा दि
सां नंतर कधींही समजले तत्राप दाहा दिवस
धरावे.

प्र० — सापल माता मृत झाल्यास पुत्रानें अशौ
च किती दिवस धरावे?

उ० — प्रथम दिवशी समजल्यास दाहा दिवस
धरावे. प्रथम दिवसा नंतर दाहा दिवसांचे आत
समजल्यास दाहा दिवस होण्यास जे शेष दिवस
राहिले असतील तितके दिवस धरावे. दाहा दि
वसां नंतर कधींही समजले तत्रापी तीन दिवस

धरावें.

प्र० — माता.सापत्न्यमाता.किंवा पिता याणीं आ
पत्न्यापुत्र सापिंडांला दत्तक दिहा आणि मृत झाले
ल्याचें अशेंच दत्तक झालेल्या पुत्रानें किती दिव
स धरावें ?

उ० — प्रथम दिवशी समजल्यास साहा दिवस.
प्रथम दिवशी न समजल्यास साहा दिवस होण्या
स जे शेष दिवस राहिले तितके दिवस धरावें. सा
हा दिवसानंतर तीन महिन्या पर्यंत. अथवा संक
ट असल्यास पंचेचाळीस दिवस पर्यंत ऐकिल्या
स तीन दिवस. तीन महिन्या पुढें. अथवा पंचे चा
ळीस दिवसापुढें गत महिन्या सुद्धां अथवा गत
दिवसा सुद्धां साहा महिन्याचें आत ऐकिल्यास प
क्षिणीं. अथवा पंचेचाळीस दिवसानंतर पंचेचा
ळीस दिवसा सुद्धां साहा महिन्याचें आत ऐकि
ल्यास एक दिवस धरावें. साहा महिन्यापुढें गत
महिन्या सुद्धा नऊ महिन्याचें आत. ऐकिल्यास
अहो रात्र. अथवा रात्रीस समजल्यास प्रातःकाल
अथवा दिवसास समजल्यास नक्षत्र दर्शन पर्य
ंत धरावें. नऊ महिन्यापुढें गत महिन्या सुद्धां वर्ष
होई तों पर्यंत समजल्यास स्नान करावें. अथवा
एक रात्र धरावें. अथवा रात्रीस समजल्यास

प्रातः कालः दिवसास समजल्यास नक्षत्र दर्शन पावेतो धरावे. वर्षा पुढें कर्धांहीं ऐकिल्यासं स्नान करावे, कोणी ऋषींचें मत असें आहे किं दहा दिवसां नंतर देशांतरी मृत झालें. ह्मणोन ऐकिल्यास स्नान करावे. परंतु तें देशांतर ब्राह्मणांना ऐशीं. क्षत्रिय. वैश्य. आणि सच्छूद्रांना शाणव. आणि शूद्रादिकांना दोनशे चाळी कासापुढें जाणावे.

प्र० — मातापित्यानी त्याणी आपले सापिंड पासून पुत्र दत्तक घेतला आणि ते घेणारे मृत झाले त्यांचें अशौच किती दिवस धरावे.

उ० — जनक पूर्व घरचें मातापित्यांचें अशौच धरावयास सांगिलले आहे, त्या प्रमाणेंच अशौच धरावे. कर्म करावयाचें असल्यास प्रथम दिवशी समजल्यास दहा दिवस. प्रथम दिवसा नंतर दहा दिवसांचें आत ऐकिल्यास दहा दिवस होण्यास जे दिवस राहिले अशी ललितिके दिवस धरावे. आणि दशाहांत कर्म करावे. दहा दिवस झाल्यावर कर्धाही ऐकिल्यास कर्म करण्या निमित्त तीन. अथवा दहा दिवस अशौच धरावे.

प्र० — मातापित्यानी सोदकाला दत्तक दि

ला आणि देणारे मृत झाले तर अशौच किती धरावे?

उ० — प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस. दूसरे किंवा तीसरे दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जे शेष दिवस राहिले असतील. तितके दिवस धरावे. तीन दिवस होऊन गेल्यावर ऐकिल्यास स्नान करावे.

प्र० — माता पित्यानीं आपले सोदका पासून पुत्र दत्तक घेतला आणि ते घेणार मृत झाले तर त्यांचें अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — पूर्व घर्चे माता पित्यांचें अशौच धरावयास सांगितलें आहे, त्या प्रमाणेच अशौच धरावे. परंतु कर्म कर्णे असल्यास कधींहीं ऐकिल्यास कर्म कर्ण्या निमित्त तीन अथवा दहा दिवस धरावे.

प्र० — माता पित्यानीं सगोत्र्यांना दत्तक दिला आणि ते देणारे मृत झाले तर अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस. दूसरे अथवा तीसरे दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जे शेष राहिले असतील तितके दिवस धरावे. तीन दिवस होऊन गेल्यावर ऐकिल्यास स्नान करावे. चवथे पिढी पासून स्नान करीत जावे अथवा

एक दिवस धरीत जावें.

प्र० — माता अथवा पित्यानीं आपले सगोत्रापासून पुत्र दत्तक घेतला आणि ते दत्तक घेणारे मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — पूर्व घर्चे माता पित्याचे अशौच धरावयास सांगितले आहे त्या प्रमाणेच धरावें. कर्म कर्णे असल्यास ते करण्या निमित्त कधीही ऐकिल्यास तीन अथवा दहा दिवस धरावें.

प्र० — माता पित्यानीं परगोत्र्यास दत्तक दिला आणि देणारे मृत झाले तर अशौच धरावा किंवा नाही?

उ० — प्रथम दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस धरावें दुसरे अथवा तिसरे दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जे शेष दिवस राहिले असतील ति तके दिवस धरावें. तीन दिवस होऊन गेल्यावर ऐकिल्यास स्नान करावें. या प्रमाणे तीन पिढ्या होई तो पर्यंत धरीत जावें. चवथ पिढी पासून धरून येतें.

प्र० — माता अथवा पित्यानीं परगोत्र्या पासून पुत्र दत्तक घेतला आणि दत्तक घेणारे मृत झाल्यास त्यांचे अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस धरावे. दुसरे अथवा तीसरे जे दिवस राहिले असतील, तितके दिवस धरावे. तीन दिवसां नंतर ऐकिल्यास स्नान करावे. कर्म करणे राहिलें असल्यास कर्म कर्ण्या निमित्त तीन अथवा दाहा दिवस अशौच धरावे.

प्र० — प्रत्यक्ष पुत्राचें अशौच माता सापत्नमाता आणि पिता याणीं किती दिवस धरावे?

उ० — उत्पन्न झाल्या पासून दाहा दिवसांत मृत झाल्यास स्नान करावे. दाहा दिवसां नंतर व्रत बंध होण्या पूर्वी मृत झाल्यास तीन दिवस धरावे दुसरे अथवा तीसरे दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जें शेष दिवस राहिले असतील तितके दिवस धरावे. तीन दिवसां नंतर समजल्यास स्नान करावे. व्रत बंधा नंतर मृत झाला तर प्रथम दिवशी समजल्यास दाहा दिवस प्रथम दिवसां नंतर दाहा दिवसांचे आंत समजल्यास दाहा दिवसांना जें शेष दिवस राहिले असतील तितके दिवस धरावे. दाहा दिवसां नंतर कधींही ऐकिल्यास तीन दिवस धरावे.

१० — सापिडाला आपला मुलगा दत्तक दिला केंवा सापिडा पासून मुलगा घेतला तो पुत्र मृत

झाला तर देणारे किंवा दत्तक घेणारे जे माता पि
ता त्याणी दिलेल्या किंवा घेतल्या पुत्राचें अशौच
किती दिवस धरावें ?

उ० — दाहा दिवसांनंतर नाम करणाचे पूर्वी
मृत झाल्यास स्नान करावें नाम करणानंतर सा
हा महिन्याचें आंत. अथवा दांत घेण्याचे पूर्वी
मृत झाल्याचे खनन केल्यास स्नान करावे. दह
न केल्यास एक दिवस धरावें. साहा महिन्यानंतर
अथवा दांत आल्यानंतर चुडा संस्कार होण्यापूर्वी
अथवा चुडा संस्कार न झाल्यास तीसरे चरीष हो
ण्याचे आंत मृत झाल्यास एक दिवस. तीन वर्षा
नंतर व्रतबंध होण्या पूर्वी मृत झाल्यास प्रथम दि
वशीं समजल्यास तीन दिवस. दुसरे किंवा तीसरे
दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जे शेष दिव
स अथवा प्रहर राहिले असतील ति तके धरावे. ती
न दिवसांनंतर ऐकिल्यास स्नान करावें. व्रतबंधा
नंतर मृत झाला तर पूर्व घर्चे सापिंड माता पित्याचें
अशौच धरण्याचा विस्तार सांगितला आहे त्या प्र
णेंच धरावयाचें जाणावें.

प्र० — सोदकाला आपला मुलगा दत्तक दिले
नंतर तो पुत्र मृत झाल्यास दत्तक देणारे जे
णी दत्तक दिलेल्या पुत्राचें अशौच किती दिव

धरावे ?

उ० — हा हा दिवसा नंतर तीन वर्षांचे आंत मृत झाल्यास स्नान करावे, तीन वर्षांनंतर व्रतबंध होण्या पूर्वी मृत साला आणि त्याच दिवशी समजल्यास एक दिवस धरावे प्रथम दिवसानंतर ऐकिल्यास स्नान करावे व्रतबंधानंतर मृत साला आणि त्याच दिवशी समजल्यास तीन दिवस धरावे, प्रथम दिवसानंतर दुसरे अथवा तीसरे दिवसी ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जे शेष दिवस अथवा प्रहर राहिले असतील तितके धरावे तीन दिवसानंतर समजल्यास स्नान करावे.

प्र० — सोदका पासून मुलगा घेतला तो पुत्र मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — त्या पुत्राचे पूर्व घरचे माता पिता जितके दिवस अशौच धरतात तितके तीन पिढ्यापर्यंत धरीत जावे त्या पुत्राचे चवथ्या पिढी पासून सापिंडाचा पुत्र घेतला त्याचे अशौच धराव याचा विस्तार सांगितला आहे त्या प्रमाणे धरीत जावे

प्र० — सगोत्र्याला आपला मुलगा दत्तक दिल्या आणि तो पुत्र मृत झाल्यास दत्तक देणारे जे माता वता त्याणी दत्तक दिले त्या पुत्राचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — दाहा दिवसांनंतर तीन वर्षांचे आंत मृत झाल्यास स्नान करावे. तीन वर्षांनंतर व्रतबंध पूर्वी मृत झाला आणि त्याच दिवशीं समजल्यास एक दिवस प्रथम दिवस गेल्यावर ऐकिल्यास स्नान करावे व्रतबंध झाल्यावर मृत झाला आणि प्रथम दिवशीं समजल्यास तीन दिवस धरावे. दुसरे अथवा तीसरे दिवसीं ऐकिल्यास तीन दिवस हे प्यासजे शेष दिवस असतील तितके दिवस धरावे. तीन दिवसांनंतर ऐकिल्यास स्नान करावे या प्रमाणे त्या पुत्राचा तीन पिढ्यापर्यंत अशौच धरित जावे. चवथे पिढीपासून एक दिवस अथवा स्नान करावे.

प्र० — सगळ्यांचा मुलगा दत्तक घेतला तो पुत्र मृत झाल्यास दत्तक घेणारे जे माता पिता त्याणी घेतल्या पुत्राचे अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — त्या पुत्राचे पूर्व घर्चे माता पित्यानीं अशौच जितके दिवस धरावे त्पणोन सांगितले आहे तितके दिवस त्या पुत्राचा तीन पिढ्यापर्यंत धरित जावे. चवथे पिढीपासून सापिंडाचा पुत्र घेतला त्याचे अशौच धरावयाचा विस्तार सांगितला आहे त्याच प्रमाणे धरित जावे.

प्र० — परगोन्याला आपला मुलगा दत्तक दि
ल्हा आणि तो पुत्र मृत झाल्यास दत्तक देणारे जे
मातापिता त्याणी दत्तक दि ल्हे ल्या पुत्राचे अशौ
च धरावे किंवा नाही?

उ० — दाहा दिवसानंतर तीन वर्षांचे आंत मृ
त झाल्यास स्नान करावे तीन वर्षांनंतर व्रतबंध
होण्या पूर्वी मृत झाल्याला आणि प्रथम दिवशी
समजल्यास एक दिवस धरावे प्रथम दिवसानं
तर ऐकिल्यास स्नान करावे व्रतबंधानंतर मृत
झाल्यास प्रथम दिवशी समजल्यास तीन दिव
स धरावे. दुसरे अथवा तीसरे दिवशी ऐकिल्या
स तीन दिवस होण्यास जे शेष दिवस अथवा प्र
हर राहिले असतील तितके धरावे. आणि तीन
दिवसा नंतर समजल्यास स्नान करावे या प्रमा
णें तीन पिढ्यापर्यंत धरीत जावे त्या पुत्राचा चव
था पिढीपासून धरूं नये.

प्र० — परगोन्याचा मुलगा दत्तक घेतला तो पु
त्र मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — त्या पुत्राचे पूर्व घर्षे मातापित्यानी अशौ
च जितके दिवस धरावे ह्याणोन सांगितले आहे
तेतके दिवस त्या पुत्राचा तीन पिढ्या पर्यंत धरी
त जावे व चवथे पिढीपासून दाहादिवस धरावे.

प्र० — आई बापाचे अशौच कन्येने किती दिवस धरावे ?

उ० — मृत होऊन दाहादिवसाचे आंत समजल्या तीन दिवस दाहा दिवसानंतर येक वर्षाचे आंत ऐकिल्यास पक्षिणी धरावे व वर्षापुढे समजल्यास स्नान करावे.

प्र० — पक्षिणी अशौच कशास ह्मणतात ?

उ० — बारा प्रहर अशौच धरणे त्याला ह्मणतात.

प्र० — कन्या मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — दाहा दिवसानंतर तीन वर्षांचे आंत मेळ्यास येक दिवस तीन वर्षांनंतर मेळ्यास तीन दिवस तीन दिवसानंतर ऐकिल्यास स्नान करावे.

प्र० — सवतिन्वी किंवा सापिंडाची मुलगी दत्त वेतली अथवा सापिंडाला आपली दत्तक दिली ती मुलगी मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — दाहा दिवसानंतर तीन वर्षांचे आंत मृत झाली असता स्नान करावे. तीन वर्षांनंतर मागणी पूर्वी मृत झाली आणि त्याच दिवस

ऐकीस येक दिवस चा द्राना नंतर विवाहा होण्या पूर्वी मृत साली आणि प्रथम दिवशीं समजल्यास तीन दिवस धरावे. दुसरे. अथवा तीसरे दिवशीं ऐकिल्यास जे शेष दिवस राहिले असतील तितके दिवस धरावे. तीन दिवसां नंतर समजल्यास स्नान करावे. विवाहा नंतर आपले येथें मृत साल्यास एक दिवस नवऱ्याचे येथें मृत साल्यास अथवा दुसरे दिवशीं ऐकिल्यास स्नान करावे.

प्र० — सापल माता. दत्तक घेणारी माता अथवा दत्तक देणारी माता मृत साल्यास कन्येनें अशौच धरावे किंवा नाही?

उ० — स्नान करावे.

प्र० — बायको मृत साल्यास भ्रतारानें किंवा भ्रतार मृत साल्यास बायकोनें अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — प्रथम दिवशीं समजल्यास दाहा दिवस. प्रथम दिवशीं न समजल्यास दाहा दिवसांला. शेष जे दिवस राहिले तितके धरावे दाहा दिवसां नंतर कधीही ऐकिल्यास दाहा दिवस धरावे.

प्र० — सवतीचें अशौच सवतीनें किती दिवस धरावे?

उ० — बायकोचें अशौच भ्रतारानें धरण्याचा वि

स्तार सांगीतला आहे त्या प्रमाणे धरावे .

प्र० — प्रत्यक्ष पुत्राची सापिंडापासून पुत्र दत्तक घेतला किंवा सापिंडाला आपला पुत्र दत्तक दिला त्याची स्त्री ती आपली सून ती मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — सापिंडाचा पुत्र दत्तक घेतला त्याने आपले जनक माता पित्याचे अशौच धरण्याचा विस्तार सांगीतला आहे त्या प्रमाणे याचे धरावे .

प्र० — सोदक सगोत्री किंवा परगोत्री या पासून मुलगा दत्तक घेतला त्याची स्त्री मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — त्या सुनेचा तीन पिढ्यापर्यंत प्रथम दिवशी समजल्यास तीन दिवस दुसरे किंवा तीसरे दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस हाण्यास जे शेष दिवस राहिले असतील ति तके धरावे . तीन दिवसां नंतर समजल्यास स्नान करावे . चवथे पीढी पासून सापिंडाचा मुलगा दत्तक घेतला त्याने जनक माता पित्याचे अशौच धरण्याचा विस्तार सांगीतला आहे त्या प्रमाणे याचे धरीत जावे .

प्र० — आपला मुलगा सोदकास दत्तक दिला त्या पुत्राचे स्त्रीचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — प्रथम दिवशी न समजल्यास तीन दुसरे

किंवा तीसरे दिवशीं ऐकिल्यास तीन दिवस हो
ण्यास जे शेष दिवस राहिले तीतके धरावे. तीन
दिवसां नंतर समजल्या स्नान करीत जावे.

प्र० — सगोत्र्यास मुलगा दत्तक दिला त्याचें स्त्रीचें
अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — तीचा तीन पिढ्यापर्यंत प्रथम दिवशीं ऐकि
ल्यास तीन दुसरे किंवा तीसरे दिवशीं समजल्यास
जे शेष राहिले असतील तीतके धरावे. चवथे पि
ढी पासून प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास स्नान करावे. किंवा
शेकदिवस धरावे.

प्र० — परगोत्र्यास मुलगा दत्तक दिला त्याचें स्त्रीचें
अशौच धरावे किंवा न धरावे.

उ० — तीचा तीन पिढ्यापर्यंत प्रथम दिवशीं ऐ
किल्यास तीन दुसरे किंवा तीसरे दिवशीं समज
ल्यास जे शेष दिवस राहिले असतील तीतके धरावे
चवथे पिढी पासून न धरावे.

प्र० — सासू सापत्न सासू किंवा सासऱ्याचें अशौच
सुनेनें किती दिवस धरावे?

उ० — सुनेचें अशौच सासऱ्यानें धरण्याचा विस्ता
र सांगितला आहे त्या प्रमाणेच धरावे.

प्र० — सापिंड किंवा सापिंडाचा स्त्री मृत झाल्यास
अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — सापिंडाचा मुलगा दत्तक घेतला त्या ठेजाने
नक माता पित्याचे अशौच धरण्याचा विस्तार सां-
गीतला आहे त्या सारखे धरावे.

प्र० — सापिंडाचा मल्यक्ष. किंवा सापिंडाने सापिंडा
तला दत्तक मुलगा घेतला. अथवा सापिंडाला मु-
लगा दत्तक दिला त्या मुलाचे अशौच किती दिव-
स धरावे ?

उ० — सापिंडाला आपला मुलगा दत्तक दिला
तो मृत झाला असता अशौच धरण्याचा विस्तार
सांगितला आहे तद्वत त्याचे ही धरावे.

प्र० — सापिंडाने सोदकाचा मुलगा दत्तक घेतला
त्याचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — सोदकाला मुलगा दत्तक दिला त्याचे अ-
शौच धरण्याचा विचार उक्त आहे त्या सारखे ती
पिट्यापर्यंत धरावे. चवथे पिढी पासून सापिंडा-
पुत्राचे अशौचा प्रमाणे धरावे.

प्र० — सापिंडाने सोदकाला पुत्र दत्तक दिला तो
त्याचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — दाहा दिवसांनंतर तीन वर्षांचे आत मृ-
शाल्यास स्नान करावे. तीन वर्षांनंतर व्रत बंध
होण्या पूर्वी मृत शाल्यास आणि प्रथम दिवशी
समजल्यास एक दिवस धरावे द्वितीयत्यादिदिव

ऐकिल्यास स्नान करावे. व्रतबंधानंतर मृत झाला आणि तेच दिवशी ऐकिल्यास तीन. दुसरे. किंवा तीसरे त्यादि दिवशी ऐकिल्यास त्री रात्र होण्यास जे शेष दिवस राहिले असतील तीतके धरावे. तीन दिवस पुढें ऐकिल्यास स्नान करावे.

प्र० — सापिंडाने सगोऱ्याचा किंवा परगोऱ्याचा मुलगा दत्तक घेतला त्याचें अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — व्रतबंधापूर्वी मरण पावल्यास स्नान करावे. व्रतबंधोत्तर मृत होऊन तेच दिवशी ऐकिल्यास एक दिवस धरावे. द्वितीयेत्यादि दिवशी ऐकिल्यास स्नान या प्रमाणे त्याचा तीन पिढ्या पर्यंत धरावे. चवथे पिढी पासून सापिंडाचें पुत्राचें अशौचा प्रमाणे धरावे.

प्र० — सापिंडानें सगोऱ्यास मुलगा दत्तक दिला त्या पुत्राचें अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — व्रतबंधानंतर मृत झाला आणि त्याच दिवशी ऐकिल्यास स्नान करावे किंवा एक दिवस धरावे.

प्र० — सापिंडाचा कोणी येका मुलाचे स्त्री येचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — जी स्त्री मृत होते तीचे भताराने अशौच व्रतबंध झाल्यावर मृत झाल्यास जीतके दिवस

धरावे. ह्यणोन उक्त आहे तदनुसार धरावे.

प्र० — सापिंडाची कन्या मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — हाहा दिवसानंतर तीन वर्षांचे आंत मृत झाल्यास जवळचें सापिंडातील तीन पुरुषानी स्नान करावे. तीन वर्षांनंतर मागणी होण्या पूर्वी मृत झाल्यास जवळचें सापिंडातील तीन पुरुषानी येक दिवस वाग्नानानंतर विवाह होण्या पूर्वी मृत झाल्यास उभयकुल सापिंडानी प्रथम दिवशी समजल्यास तीन दिवस. दुसरे अथवा तीसरे दिवशी ऐकिल्यास जे शेष दिवस राहिले असतील तितके दिवस धरावे. तीन दिवस होऊन गेल्यावर समजल्यास अशौच नाही. विवाह झाल्यावर ती बापाचें येथे मृत झाल्यास आणि तें प्रथम दिवशी ऐकिल्यास जवळचें तीन पुरुषानी येक दिवस धरावे.

प्र० — सोदक अथवा सोदकाची स्त्री मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — प्रथम दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस धरावे. दुसरे अथवा तीसरे दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस होण्यास जे शेष दिवस राहिले असतील तितके दिवस धरावे, तीन दिवसानंतर समजल्यास सुतक नाही पाहिजे असल्यास स्नान करावे.

प्र० — सोदकान्चा पुत्र अथवा सोदकाने ल्याने आपले सापिंडातला मुलगा दत्तक घेतला किंवा त्या णे आपले सापिंडाना दिल्या तो मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — चूडा संस्कार अथवा चूडा संस्कार न झाल्यास तीन वर्षा पूर्वी मृत झाल्यास आणि प्रथम दिवशी समजल्यास स्नान करावे चूडा संस्कार झाल्यावर अथवा चूडा संस्कार न झाल्यास तीन वर्षानंतर मृत झाल्यास आणि तेच दिवशी ऐकिल्यास येकदिवस धरावे दुसरे दिवशी ऐकिल्यास स्नान करावे व्रतबंध झाल्यावर मृत झाल्यास आणि तेच दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस धरावे दुसरे किंवा तिसरे दिवशी ऐकिल्यास त्रीरात्रीस जे शोष राहिले ते धरावे. तीन दिवस होऊन गेल्यावर ऐकिल्यास स्नान करावे.

प्र० — सोदकाने सगोन्याचा मुलगा दत्तक घेतला तो मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० — व्रतबंधानंतर मृत झाल्यास आणि ते प्रथम दिवशी समजल्यास स्नान करावे अथवा येकदिवस धरावे याप्रमाणे तीन पिढ्यापर्यंत धरीत जावे चवथे पिढी पासून सोदकाने प्रत्यक्ष मुलाचे अशौचाप्रमाणे याचेही धरीत जावे.

प्र० — सोदकाने संगोत्र्याला मुलगा दत्तक दिल्ला तो मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — व्रतबंधानंतर मृत झाल्या ते प्रथम दिवशी ऐकिल्यास स्नान करावे अथवा एक दिवस धरीत जावे.

प्र० — सोदकाने परगोत्र्याचा मुलगा दत्तक घेतला तो मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — व्रतबंधानंतर मृत झाल्यास आणि ते प्रथम दिवशीच ऐकिल्यास स्नान करावे. या प्रमाणे तीन पिढ्या पर्यंत करीत जावे. चवथे पिढी पासून सोदक पुत्राचे अशौच धरण्याचा विस्तार सांगीतला आहे तद्वत धरीत जावे.

प्र० — सोदकांचे मुलगा स्त्रिया मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — ते पुत्र व्रतबंध झाल्यानंतर मृत झाल्यास जितके दिवस अशौच धरावे लागते तितकेच दिवस त्यांच्या स्त्रियांचेही धरीत जावे.

प्र० — संगोत्री अथवा संगोत्र्याची स्त्री मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे?

उ० — प्रथमदिवशी ऐकिल्यास स्नान करावे अथवा एक दिवस धरावे

प्र० — संगोत्र्याचा मुलगा अथवा संगोत्र्याने

त्याणं आपले सापिंडानला मुलगा दत्तक घेतला, अथवा त्याणे आपले सापिंडाला दिल्या, तो मृत झाल्यास अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - मृतबंधापूर्वी मृत झाल्यास अशौच नाही मृतबंधानंतर मृत झाल्यास आणि ते प्रथम दिवशी ऐकिल्यास स्नान करावे, अथवा एक दिवस धरावे

प्र० - सगोत्र्यानें परगोत्र्याच्या मुलगा दत्तक घेतल्याचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - त्याच्या तीन पिढ्यापर्यंत न धरावे; चवथीपासून स्नान करावे. अथवा एक दिवस धरावे.

प्र० - सगोत्र्याचे स्नानाचे अशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - सगोत्र्याचे पुत्रवृत्तबंधोत्तर मृत झाल्यास अशौच धरण्याचा विस्मर उक्त आहे तदनु धरावे.

प्र० - भगिनीचे अशौच जावाने किती दिवस धरावे.

उ० - तीन वर्षांची होण्यापूर्वी मृत झाल्यास स्नान. तदुत्तर वाग्दानापूर्वी मृत झाली आणि तेच दिवशी ऐकिल्यास एक दिवस. वाग्दानोत्तर विवाह होण्यापूर्वी मृत झाली आणि त्याच दिवशी ऐकिल्यास तीन दिवस. द्वितीयेत्यादि दिवशी ऐकिल्यास जेशेष राहिले तितके नंतर समजल्यास स्नान. विवाहानंतर आपले ऐथें मृत झाल्यास वाग्दानोत्तराप्रमाणे धरावे. इतर

ठिकाणी काल झाल्यास आणि तेच दिवशीं ऐकिल्या
स पक्षिणी धरावे.

प्र० - भावाचे आशौच बहिणीनें किती दिवस धरावे.

उ० - तीन वर्षांचा होण्यापूर्वी मृत झाल्यास स्नान
नंतर वृत्तबंधापूर्वी मृत झाल्यास आणि त्याच दिवशीं
ऐकिल्यास एक दिवस. वृत्तबंधोत्तर सानिध्य अस-
ता मृत झाल्यास तीन दिवस. इतर स्थळीं मृत झाल्यास
आणि त्याच दिवशीं ऐकिल्यास पक्षिणी आशौच धर-
ण्याचा कालातिक्रम झाल्यास स्नान करावे.

प्र० - मामा किंवा मामीचे आशौच भावा आणि
भाचीनें किती दिवस धरावे.

उ० - त्यानी उपकार केला असल्यास सोदकाचे प्र-
त्यक्ष पुत्राचे आशौच धरण्याचा विस्तार उक्त आहे
तद्वत् धरावे. उपकार केला नसल्यास आणि त्याच
दिवशीं ऐकिल्यास पक्षिणी धरावे. पक्षिणी आशौ-
च धरण्याचा कालातिक्रम झाल्यास स्नान करावे.

प्र० - भावा किंवा भाचीचे आशौच मामाने आणि
मामीनें किती दिवस धरावे ?

उ० - वृत्तबंधापूर्वी भावा आणि लग्नापूर्वी भाची
मृत झाल्यास आणि त्याच दिवशीं ऐकिल्यास पक्षिणी
धरावे. कालातिक्रम झाल्यास स्नान करावे. वृत्तबंधो-
त्तर भावा आणि विवाहोत्तर भाची मृत झाल्यास सो

दकाचे आशौच धरण्याचा विस्तार उक्त आहे तद्दत्त धरावे.

प्र० - मावशीचे आशौच जाचा आणि जाचीने किती दिवस धरावे ?

उ० - सोदकाचे प्रत्यक्ष पुत्राचे आशौच धरण्याचा प्रकार सांगितला आहे तद्दत्त धरावे.

प्र० - भाचा किंवा भाचीचे आशौच मावशीने किती दिवस धरावे ?

उ० - मातुलाने जाचाचे आशौच धरण्याचा विस्तार सांगितला तद्दत्त धरावे.

प्र० - आईचा पित्याचे किंवा आईचा मातेचे आशौच कन्येचा पुत्राने व मुलीने किती दिवस धरावे ?

उ० - सोदकाचे आशौच्याचा विस्तार सांगितला त्या प्रमाणे धरावे.

प्र० - कन्येचे पुत्राचे व कन्येचे आशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - मातुलाने जाचाचे आशौच धरण्याचा विस्तार सांगितला आहे त्या प्रमाणे धरावे.

प्र० - सासू सासण्याचे आशौच जांवयाने किती दिवस धरावे ?

उ० - दत्तबंध झालेल्या बंधूचे आशौच अग्निनीने धरण्याचा विस्तार उक्त आहे तद्दत्त धरावे. ग्रामांतरीं मृत झाल्यास स्नान करावे.

प्र ० - आंघ्याचें आशौच साखूसास=यांनी किती दिवस धरावें ?

उ ० - स्नान करावें. कोणी ऋषी ह्यणलात कीं प्रथम दिवशीं समजल्यास एक दिवस दुसरे दिवशीं ऐकिल्यास स्नान करावें.

प्र ० - बायकोचे भावाचें आशौच किती दिवस धरावें.

उ ० - प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास एक दिवस धरावें.

प्र ० - आतेचें आशौच भावाने आणि आचीने किती दिवस धरावें ?

उ ० - प्रथम दिवशीं समजल्यास पक्षिणी धरावें. पक्षिणीचा कालातिक्रम झाल्यास स्नान करावें.

प्र ० - बापाचा आतेभाऊ, मामेभाऊ, माउस भाऊ, किंवा मातेचा आतेभाऊ, मामेभाऊ, माउस भाऊ, किंवा आपला आतेभाऊ, मामेभाऊ, माउस भाऊ, यांतून कोणी मृत झाल्यास आशौच किती दिवस धरावें ?

उ ० - आतेचें आशौच धरण्याचा विस्तार संगितला आहे तद्वत् धरावें.

प्र ० - आईची आतेबहीण, मामेबहीण, किंवा माउसबहीण, किंवा बापाची आतेबहीण, मामेबहीण किंवा माउस बहीण, किंवा आपली आतेबहीण, मामेबहीण, किंवा माउसबहीण, यांतून कोणी मृत झाल्यास आशौच किती दिवस धरावें ?

उ० - प्रथम दिवशीं समजल्यास येक दिवस धरावे.
द्वितीय दिवशीं ऐकिल्यास किंवा अविवाहित मृत झाल्यास स्नान करावे.

प्र० - बहिणीचें आशौच भगिनीनें किती दिवस धरावे ?

उ० - रुढी पाहतां तीन दिवस. अथवा पक्षिणी धरितान; परंतु प्राचीन ग्रंथांत शास्त्रार्थ पाहतां तीन दिवस; किंवा पक्षिणी आशौच धरावे स्नान कोठेही पाहिलें नाहीं. धर्माधिकारमात्र येक दिवस धरावे स्नान लिहितो, यास्तव प्रथम दिवशीं समजल्यास येक दिवस धरावे.

प्र० - वृत्तबंधकरून अध्यायन सांगितलें जाणेत्या ला संस्कृतात आचार्य स्नानात त्याचें आशौचशिष्यानें किती दिवस धरावे ?

उ० - सोदकाचें आशौच धरण्याचा विस्तार सांगितला आहे तदनु धरावे.

प्र० - वृत्तबंधकरून अध्यायन सांगितलें जाला, तो शिष्य मृत झाल्यास आचार्यगुरूनें आशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - सोदकाचें आशौच धरण्याचा पर्याय उक्त आहेंतदनुसार धरावे.

प्र० - आचार्यगुरुपुत्राचें किंवा पत्नीचें आशौच

किती दिवस धरावे ?

उ० - तोपुत्र व्रतबंधापूर्वी मृतशाल्यास स्नान करावे. व्रतबंधोत्तरपुत्र मृतशाला आणि त्याच दिवशीं ऐकिल्यास एकदिवस धरावे. गुरुपत्नी मृतशाली आणि त्याच दिवशीं ऐकिल्यास एकदिवस धरावे.

प्र० - विद्यार्थ्यांचें आशौच आचार्यगुरुपत्नीं, आणि गुरुपुत्रां किती दिवस धरावे ?

उ० - आचार्यगुरुपुत्रांचें आशौच धरण्याचा विस्तार उक्त आह्तेतद्वत धरावे.

प्र० - वेदजो सांगतो त्याला संस्कृतात उपाध्याय असें बोलतात, त्या गुरूंचें आशौच शिष्यानें. आणि शिष्यांचें आशौच उपाध्यायगुरूने किती दिवस परस्परानीं परस्परानें धरावे ?

उ० - प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास एकदिवस धरावे.

प्र० - येका गावचे राहणारे व सांग वेदाध्ययन व रोवरकरणारे त्यांना संस्कृतात अनूचान ह्मणतात, प्राकृतात गुरुबंधू ह्मणतात त्यापरस्परानीं परस्परानें आशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - प्रथम दिवशीं ऐकिल्यास एकदिवस धरावे.

प्र० - षडंगाव्यतिरीत वेदाध्ययन जे करितात त्यांना श्रौचीय संस्कृतात ह्मणतात ते श्रौचीय गुरुबंधूनी परस्परानीं परस्परानें आशौच किती दिवस धरू

- उ० - प्रथमदिवशीं ऐकिल्यास येकदिवस धरावे.
- प्र० - संबंधीन स्नानस्नेही आहे त्याचें आशौच किती दिवस धरावे ?
- उ० - तोस्नेही अनूत्तान किंवा श्रोत्रीय असल्यास आणि आपले एथें मृत झाल्यास येकदिवस धरावे.
- प्र० - राखलेलीं किंवा दाशी, अथवा नाटक शाळेचें आशौच रतपुरुषानें व रतपुरुषाचें सापिंडादिकानीं किती दिवस धरावे ?
- उ० - ती अन्यपुरुषाकडे रममाण नाहीं हें वास्तविक विदित असल्यास आणि ती रतपुरुषाचे ग्रहीमृत झाल्यास आणि प्रथमदिवशीं ऐकिल्यास त्या रतपुरुषानें तीन द्वितीयेत्यादि दिवशीं ऐकिल्यास स्नान करावे, आणि पुरुषाचे सापिंडानीं प्रथमदिवशीं ऐकिल्यास येकदिवस धरावे. ती अन्यठिकाणी मृत झाली असल्यास प्रथमदिवशीं ऐकिल्यास त्या रतपुरुषानें येकदिवस धरावे, त्याचे सापिंडानीं स्नान करावे.
- प्र० - अग्निहोत्र्याचें आशौच समंत्रक दहन झाल्यावर धरावे ह्यणोन सांगितलें त्यास पूर्ववत् धरावे किंवा कमी धरावे ?
- उ० - पूर्ववत् धरावे.
- प्र० - शवाचें वाहणें दहन किंवा खनन नीच जा

तीनीं केले तयांच्या पालाशविधी केल्यापासून आशौच धरावे ह्मणोन सांगितले तयास पूर्ववत्त धरावे किंवा कमी धरावे ?

उ० - पूर्ववत्त धरावे.

प्र० - आपल्या जिवांच्या आपल्या हाताने नाश करून घेतला त्याचे, व अष्ट स्त्री, किंवा पुरुष त्यांच्या घटस्फोट केला नाही व नपुंसक स्त्री व नपुंसक पुरुष. किंवा राजाने मारिला त्याचे. आशौच पालाशविधी केल्यानंतर धरावे ह्मणोन सांगितले तयास तो कधी करवा व तो केल्यावर आशौच स्त्रीपुत्रादिकांनीं किती दिवस धरावे ?

उ० - जे प्रश्न केले तयांच्या व अन्य स्त्रीचे हरण करणार्थ मृत झाला, व चांडालाने मारिला, व चांडालाप्रय करणारा, व अन्यास शस्त्राने मारणारा, व दुसन्याचे ग्रहास अग्नी लावणारा, व दुसन्यास विष घालणारा, व स्त्रीविष धारण करणारा, व आपला धर्म सोडून अन्याचे धर्माचे आचरण करणारा, व प्रतीला व बालास मारणारी, इत्यादिकांचे दहन अविधी करावे, आशौच न धरावे. मृत होऊन वर्ष झाल्यावर नारायणबलीपूर्वक पालाशविधी युक्त, ओर्ध्वदेहीक कर्म करून स्त्रियेनें अताराविषयीं, व अतारा ने स्त्रीविषयीं, व पुत्राने आईवापाविषयीं, व सवनीनें सवनीवि

षष्ठीं दहादिवस धरावे, सापिंडानीं तीन दिवस धरावे, सोदकादिकानी रत्नान करावे, अथवा रिचियादिकानी तीन दिवस धरावे, अथवा मृतहोतांच तत्कालीं षोडश कृद्ध प्रायश्चित्तपूर्वक नारायणबलीत्यादि ओंर्ध्वदेहीक कर्मकेल्यावर माता पित्यादि सापिंड किंवा सोदक अथवा सगोत्र इत्यादिकांचे आशौच धरावयाचा विस्तार सांगितला आहे त्याप्रमाणे धरावे.

प्र० - अशुची असतां पुराणश्रवण, व ब्राह्मण भोजन करावे किंवा नाही भोजन कर्त्याना संसर्गाशौच आहे किं नाही ?

उ० - स्पर्शनकरितां करावे. भोजन कर्त्यास नाही.

प्र० - अत्यासन्न तो अशुची असतां संन्यासादिक विधी करावा किंवा नाही ?

उ० - करावा.

प्र० - शृगेदंष्ट्रा किंवा नखें, आहत शस्त्रें मारण्याकिस्र्यां जाची अशा जनावरापासून, किंवा सर्पदंशा नें, किंवा विजेनें, किंवा पाण्यात पडून मृत झालां किंवा चोरांनीं मारला, यांचे आशौच केव्हां पासून व कमी किंवा जास्ती धरावे ?

उ० - मृतहोतांच नारायणबलीपूर्वक विधीकेल्यानंतर सर्वांनी पूर्वोक्त प्रमाणे धरावे.

प्र० - युध्यांत मृत झाल्यास आशौच किती दि-

वस धरावे ?

उ० - शवास स्पर्श अन्य जातीचा झाला नसल्यास प्राणोत्क्रमणा पासून धरावे; स्पर्श झाला असल्यास पाळाश विधी झाल्यानंतर धरावे.

प्र० - कोणी पुरुष संन्याशी होऊन मृत झाल्यास आशौच धरावे किंवा नाही.

उ० - संन्याशी. अथवा अतुर संन्याशी होतो, त्याचे पुत्राने, आणि ग्नीने, सोबळे दाहा दिवस राहावे; इतर जे शुचीयाना शिवून ये, सापिंडादिकानी स्नान करावे.

प्र० - शवास स्पर्श केला किंवा धर्मार्थ शवास वाहिले किंवा शवाचे दहन. अथवा खनन केले असतां आशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - त्या प्रेताशीं मातुलादिक संबंध असल्यास तीन दिवस धरावे. नाते नसतां स्पर्शादिक दिवसास केला असतां नक्षत्र दर्शन पर्यंत, अथवा रात्री स्पर्श केल्यास सूर्यादय पर्यंत संसर्गशौच ध०

प्र० - संसर्गशौच कशासू ह्मणतात ?

उ० - जालातें घास झालें आहे त्याणें इतरास स्पर्शमात्र न करणें त्याला ह्मणतात.

प्र० - मोल घेऊन स्वझातीचे किंवा श्रेष्ठ. अथवा नीच जातीचे शवास अलंकार केले किंवा वाहिले. अ

अथवा दहन किंवा खनन केलें असतां संसर्गशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - मोल घेऊन अलंकारादिक करणारानां मुर्धेफरास असें प्राकृतात ह्यणतात त्याणी समान किंवा श्रेष्ठ जातीचें केल्यास दाहा दिवस, नीच जाती चें केल्यास वीस दिवस धरावे .

प्र० - हर एक जातीचे घरचें मनुष्य मृत झाले, आहे आणि त्याचे परीं कोणी राहिला. अथवा त्याचे एथील अन्न घेतलें असतां संसर्गशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - जितके दिवस राहिल. अथवा अन्न घेईल तितके दिवस धरावे .

प्र० - आपले जातीचें, किंवा आपले पेक्षां श्रेष्ठ वर्णाचें शवा बरोबर गेलें असतां शुद्ध कशानें होतात ?

उ० - स्नान करून अग्नीला स्पर्श करून घृत प्राशन करून स्नान करून ब्राह्मण, क्षत्रिय. आणि वैश्य याणी प्राणायाम करून स्नान केल्यानंतर वस्त्रिया, आणि सत्सूद्रादिकांनी प्राणायामा व्यतीरिक्त सर्व विधी केला असतां शुद्ध होतात .

प्र० - आपल्या पेक्षां नीच जातीचा शवा बरोबर गेलें असतां शुद्धी कशाने होईल ?

उ० - ब्राह्मण दिवसास गेल्यास नक्षत्रदर्शन;

रात्रौ गेल्यास प्रातः काळ, व क्षत्रिय गेल्यास येक दिवस. वैश्य गेल्यास पक्षिणी. आशौच धरून अग्नि स्पर्श व घृत प्राशन व प्राणायाम कराचा. आणि रान करून प्राणायाम केला ह्यणजे, व चाचर्णाचारित्रीयांनी प्राणायामाव्यतिरिक्त केले असतां. आणि सतू लूद्रादिकांनी, व त्याचारित्रीयांनी तीन रात्री, व संसर्गाशौच धरून स्नानादिक प्राणायामाव्यतिरिक्त विधी केला असतां शुद्धी होईल :

प्र० - कोणी स्त्री, अथवा पुरुष उठोन गेला तो मृत झाला किंवा नाही हे विदित नसल्यास किती दिवसपर्यंत मार्ग प्रतिक्षा पाहून शुद्ध व्हावे ?

उ० - पूर्ववयस्कर असल्यास वीस वर्षे, मध्यम वय असल्यास पंधरा वर्षे, आणि उत्तरवयस्कर असल्यास बारा वर्षे. नवऱ्याने वायको विषयीं, वायकोने नवऱ्या विषयीं. व पुत्रानें मातापित्या विषयीं. व सवतीनें सवती विषयीं चाट पाहार्चा आणि पणशरविधी करून दाहादिवस, आणि सापिंडानी तीन दिवस आशौच धरून, व सोदक इत्यादिकांनी स्नान करून शुद्ध व्हावे.

प्र० - सापिंडाचें अंत्य कर्म करणें प्राप्त झाल्यास अंत्य कर्म करण्या निमित्त आशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - सापिंड दत्तकग्रहांत पित्याचें आशौच कर्मा

र्थ धरण्याचा विचार उक्त आहे तद्वत् धरावे.

प्र० - सोदक इत्यादिकाचे अंत्य कर्मकरणे प्राप्त झाल्यास कर्म करण्या निमित्त आशौच किती दिवस ध०

उ० - तीन दिवस धरावे.

प्र० - कोणी पुरुष मृत झाला, आणि त्याचे कांहीं सापिंड्याणी आशौच धरून शुद्ध झाले, नंतर मृत झाल्याची बायको येऊन पाला शविधी करून सती गेली, तिचे आशौच पूर्वी तिचा नवऱ्याचे आशौच धरून शुद्ध झाले त्याणी व तिचा नवऱ्याचे आशौच धरले नाही, जाणी त्याणी तिचा नवऱ्याचे आणि ती सती गेली येत निमित्त आशौच किती दिवस धरावे ?

उ० - जाणी तिचा नवऱ्याचे आशौच धरून शुद्ध झाले आहेत त्याणी त्या सती विषयी स्नान मात्र करावे आणि जा सापिंड्यानी तिचा नवऱ्याचे आशौच धरले नाही त्याणी तीन दिवस धरावे, सोदक इत्यादिकांनी स्नान करावे.

प्र० - सती जाणार ती विटाळशी आहे तर तिणे सती कधी जावे ?

उ० - सवामण गाळी कांडून प्रेता बरोबर सती जावे.

प्र० - दाहादिवसांचे सोहेरांत दुसरा दाहादिवसाचा अथवा कमी दिवसांचा सोहेर आल्यास पूर्व सोहेराने दुसरे सोहेराची शुद्धी होते किंवा नाही.

उ० - पूर्वाचाने दुसऱ्याची शुधी होते अर्थात दुसऱ्या सोहेराचा संस्कार देखिल करावा अथवा जे दिवशीं बारा दिवस होतील ते दिवशीं करावा. बाळांतिणीची मात्र शुधी होत नाही.

प्र० - तीन दिवसांचे सोयरांत दुसरा तीन दिवसाचा सोहर आल्यास पूर्वाचा सोहेराने शुधी होणे किंवा नाही ?

उ० - शुधी होते.

प्र० - तीन दिवसांचे सोहेरात दाहा दिवसाचा सोहर आल्यास पूर्व सोहेराने शुधी होते किंवा नाही ?

उ० - शुधी होत नाही.

प्र० - दाहा दिवसांचे रक्तकांत दुसरे दाहा दिवसांचे अथवा कमी दिवसांचे रक्तक आल्यास पूर्वाचाने शुधी होते किंवा नाही ?

उ० - इतरांची शुधी होते प्रत्यक्ष पुत्राची आणि बायकोची आणि नवऱ्याची आणि सवतीला सवती विषयीं शुधी होत नाही.

प्र० - तीन दिवसांचे आशौचात दाहा दिवसांचे आशौच आल्यास शुधी होते किंवा नाही ?

उ० - शुधी होत नाही.

प्र० - तीन दिवसांचा आशौचांत तीन दिवसांचे आशौच आल्यास शुधी होते किंवा नाही ?

उ० - शुधी होते.

प्र० - दाहा दिवसांचे सोयरांत दाहा दिवसांचे अथवा कर्मा दिवसांचे रूतक आल्यास रूतकाची शुद्धी सोहेराने होत्ये किंवा नाही ?

उ० - शुद्धी होत नाही. रूतक सरल्यावर सोहेराचे कांहीं दिवस राहिले असले तत्रापजे दिवशीं रूतकाची शुद्धी होत्ये त्याच दिवशीं सोहेराची शुद्धी होत्ये, बाळांतिणीची मात्र शुद्धी होत नाही.

प्र० - दाहा दिवसांचे रूतकाचे दाहाचे दिवसांचे रात्रीस दाहा दिवसांचे आशौच प्राप्त झालेंतर दुसरे धरावे, किंवा नाही ?

उ० - पहिले सरल्यानंतर दोन दिवस अधिक आशौच धरावे.

प्र० - दाहा दिवसांचे रूतकाचा दाहाचे रात्रीचा तीन प्रहर अथवा चवथ्या प्रहर रात्रीस दुसरे दाहा दिवसांचे आशौच प्राप्त झाल्यास दुसरे धरावे किंवा नाही.

उ० - पहिले सरल्यानंतर तीन दिवस अधिक आशौच धरावे.

प्र० - तीन दिवसांचे आशौचाचा तिसरे उत्तर रात्रीस तीन दिवसांचे अथवा कमी दिवसांचे आशौच आल्यास पूर्वाचाने शुद्धी होत्ये किंवा नाही ?

उ० - पूर्वाचाने शुद्धी होत्ये.

प्र० - दाहादिवसांचे सूतकाचे दाहाचे रात्रीस दुसरे
दाहादिवसांचे आशौच प्राप्त झाले ह्मणजे दोन अथ
वा तीन दिवस आशौच जास्त धरावे ह्मणून सांगित
ले त्यांत दुसरे आशौच आल्यास दुसऱ्याची शुद्धी
होते किंवा नाही ?

उ० - पक्षिणींत पक्षिणी पर्यंत जी दोन दिवसांचा
न पक्षिणी पर्यंत जी आणि तीन दिवसांचा त तीन दि
वसा पर्यंत जी आशौचे त्याची शुद्धी होते जास्ती दिव
सांचे असल्यास शुद्धी होत नाही.

प्र० - सापिंडाचे आशौच असता आई बापाचे पु
त्राला नवऱ्याचे आणि बायकोचे आणि सवतीचे आ
शौच प्राप्त झाले तर पूर्व आशौचाने शुद्धी होते किंवा
नाहीं ?

उ० - शुद्धी होत नाही.

प्र० - मातेचा आशौचांत पित्याचे आशौच आ
ल्यास धरावे किंवा न धरावे ?

उ० - शुद्धी होतो. कोणी ऋषीचा मते शुद्ध होत ना
हीं, पित्याचे आशौच संपूर्ण धरावे.

प्र० - पित्याचे आशौचांत मातेचे आशौच आल्या,
स मातेचे आशौच धरावे किंवा न धरावे ?

उ० - दाहाचे रात्रीचे आंत आल्यास पित्याचे आशौ
च सरल्यावर पक्षिणी विशेष धरावे, रात्रीस समज

ल्यास तीन दिवस विशेष धरावे .

प्र० - मनुष्य किंवा गुरूं अथवा अश्व ग्रहात मृत
जाल्यास व कोणी मनुष्य ग्रहाचे शंभर हाताचे आं
त मृतजाल्यास संसर्गाशौच कितीवेळ धरावे .

उ० - मनुष्याचें व गुराचें व अश्वानें शव बाहेरनें
ईतांपर्यंत धरून नंतर स्नान करावे .

प्र० - घेत पाहिलें असतां काय करावे ?

उ० - स्नान करावे .

प्र० - वृत्तबंध व विवाहार्थ देवतास्थापन के ल्या
नंतर किंवा यज्ञदीक्षा घेतल्यावर किंवा ऋत्विजांनीं
मधुपर्क घेतल्यानंतर व पुरश्चरणाचा संकल्प जा-

ल्यानंतर जननाशौच किंवा मृताशौच प्राप्त झाल्या
स केव्हां पासून किती दिवस धरावे ?

उ० - उत्थापन अवभृत् स्नान आणि पुरश्चरण
झाल्यानंतर दाहादिवस होण्यास जे शेष दिवस रा
हिले ते धरावे. शेष राहिले नसल्यास मृताशौच मा
तापित्याचें व स्त्रियेचें व भ्रताराचें व सवतीचे दा
हादिवस व सापिंडाचे तीन दिवस धरावे .

प्र० - अंनंतादि वृत्ते, चूडाकर्म, होम, दान, किंवा श्रा
द्ध, यांचा संकल्प झाल्यावर व राजा सिंहासनासूट
असतां व योद्धा युद्धांत जात असतां जनन किंवा मृ
ताशौच जाल्यास ते केव्हां पासून धरावे ?

उ० - व्रतार्ची आणि कर्माची समाप्ती व पुत्थानंतरं वसिंहासनावरून उतरल्यावर धरावे.

अस्पर्शाचा विचार.

प्र० - जीस्त्रीतेरा दिवसानंतर अस्पर्शहोणारी णती पूर्वी जाल्यास अस्पर्श किती दिवस राहावे.

उ० - दाहावे दिवशीं जाल्यास स्नान करावे, अकरावे दिवशीं जाल्यास येकरात्र, बारावे दिवशीं जाल्यास दोनरात्री, आणि तेरावे दिवशीं जाल्यास त्रिरात्र अस्पर्श सहन स्नान करावे.

प्र० जीस्त्रीविसा दिवसानंतर अस्पर्शहोणारी णती पूर्वी जाल्यास अस्पर्श किती दिवस राहावे ?

उ० सत्रावे दिवशीं जाल्यास स्नान करावे, अठरावे दिवशीं जाल्यास येकरात्र, येकोणीसावे दिवशीं जाल्यास दोनरात्री, आणि विसावे दिवशीं जाल्यास त्रिरात्र अस्पर्श सहन स्नान करावे.

प्र० रात्रीस र्ची अस्पर्श जाल्यास प्रथम दिवस कोणता ध?

उ० जननाशौचात उक्त आहे तद्वत धरावा.

